

“เศรษฐศาสตร์เพื่อมวลชน” โดย วิภาช รักษาวาทิ (จัดพิมพ์โดยฝ่ายการศึกษา สหพันธ์นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล, 2518) 241 หน้า

“เศรษฐศาสตร์เพื่อมวลชน” เป็นหนังสือประเภทบ็อกเก็ตบุ๊ก ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบทุนนิยมในฐานะที่เป็นระบบความสัมพันธ์ในการผลิต โดยไม่กล่าวถึงปัญหาทางวิธีการ (เทคนิค) การผลิตโดยตรง แต่กล่าวถึงขบวนการทำงาน (Labour process) ในระบบทุนนิยมอันเป็นระบบการผลิตของสังคมนิยมหนึ่ง ซึ่งมีผู้ซื้อคือนายทุน ผู้ถูกซื้อคือคนงานกรรมกร ดังนั้น จุดเริ่มของ “เศรษฐศาสตร์เพื่อมวลชน” คือ “การซื้อ” ซึ่งจะศึกษาว่าสังคมนิยมประกอบขึ้นมาอย่างไร องค์กรประกอบเปลี่ยนแปลงมาอย่างไรบ้าง คนงานได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการซื้อและการต่อสู้ยาวนานกับการซื้อที่นั่นเพียงใด โดยหนังสือเล่มนี้จะยืนอยู่ข้างผลประโยชน์ของชนชั้นคนงาน ในสังคมปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงผู้ใช้แรงงาน ก็มักหมายถึงกรรมกรและชาวนาเป็นส่วนใหญ่ สังคมนิยมไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใดก็ตามไม่สามารถคงอยู่ได้ ถ้ามนุษย์ไม่ใช้แรงงานเพื่อการผลิต มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้ก็ด้วยการบริโภคสิ่งต่างๆ ที่เป็นผลผลิตจากการใช้แรงงาน และแรงงานยังเป็นกำลังการผลิตขั้นพื้นฐานที่สุด โดยมีเครื่องมือเครื่องจักรเป็นเสมือนมือและเท้าของมนุษย์ ความสัมพันธ์ในการผลิตจะดูว่าใครเป็นผู้กุมปัจจัยการผลิต และใช้สิ่งนั้นไปเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างไร โดยแบ่งเป็น

1. สังคมแบบสังคมนิยม (Socialist Society) เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในสังคมนิยมการผลิตของสังคมนิยมดำเนินไปเพื่อทำให้การครองชีพของทุกคนในสังคมนิยมสมบูรณ์ขึ้น ทุกคนต้องสามารถที่จะทำงานได้และต่างร่วมมือกันทำงาน โดยแบ่งปันผลผลิตกันตามผลงาน

2. **สังคมทุนนิยม (Capitalist Society)** เช่น สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ประกอบด้วยชนชั้นซึ่งครอบครองปัจจัยการผลิตจะใช้ชนชั้นที่ไม่มีปัจจัยการผลิตทำงาน แล้วแบ่งปันผลผลิตที่ได้ให้บางส่วนเป็นค่าตอบแทนอันเป็นการขูดรีด (exploit) และเรียกว่าสังคมชนชั้น (class society)

เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการผลิตของสังคมแบบต่าง ๆ หรือพูดอีกอย่างก็คือ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ของสังคม “เศรษฐศาสตร์เพื่อมวลชน” ได้ใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นหลัก เนื่องจากเห็นว่าเป็นเศรษฐศาสตร์ที่มีจุดยืนอยู่ข้างชนชั้นผู้ไ้แรงงาน ซึ่งถูกนายทุนกดขี่ขูดรีดและได้รับความเดือดร้อน จึงเป็นเศรษฐศาสตร์ระบบเดียวที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ถูกต้องและชี้้นำการต่อสู้ของคองงานและกรรมกรไปสู่ระบบสังคมนิยม โดยแบ่งสังคมมนุษย์ออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. **ยุคก่อนสังคมชนชั้น (สังคมคอมมูนโบราณ)** เป็นยุคที่กำลังการผลิตต่ำมาก มีความสามารถที่จะทำการผลิตให้พอกับที่ตนจะบริโภคเท่านั้น จำต้องมีการรวมกันเข้าทำงานเป็นกลุ่ม ผลผลิตที่ได้เป็นของสังคมส่วนรวมไม่มีการขูดรีด มีชีวิตความเป็นอยู่ขาดแคลนมาก

2. **ยุคสังคมชนชั้น (สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมนายทุน)** การผลิตอยู่ในขั้นสูง สามารถผลิตผลผลิตส่วนเกินเป็นส่วนเหลือจากการดำรงชีวิต ในสังคมประกอบด้วยเจ้าของปัจจัยการผลิต และชนชั้นที่ไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยหรือมีเพียงเล็กน้อย ชนชั้นแรกจะขูดรีดชนชั้นหลัง

3. **ยุคสังคมไม่มีชนชั้น** ได้แก่สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เป็นยุคที่กำลังการผลิตอยู่ในระดับสูงมาก ปัจจัยการผลิตตกเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนรวม ไม่มีการครอบครองผูกขาด ปัจจัยการผลิตเป็นสมบัติส่วนบุคคล ไม่มีชนชั้น ไม่มี

การชู้ตรีต ผู้ใช้แรงงานไม่เพียงแต่เข้าร่วมในการผลิตเท่านั้นแต่ยังเข้าร่วมรับผิดชอบด้านอื่นๆ ของสังคมอย่างเท่าเทียมกันด้วย

จุดสำคัญของความสัมพันธ์ในการผลิตของระบบสังคมชนชั้นคือ สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมนายทุน พิจารณาได้ดังนี้ คือ

— ในสังคมรongsทาสนั้น นายทาสจะเป็นผู้คุมบังจยการผลิตเอาไว้ ส่วนทาสนอกจากจะไม่ได้เป็นเจ้าของบังจยการผลิตแล้ว ยังต้องตกเป็นสมบัติของนายทาส

— สังคมศักดินา ที่ดินซึ่งเป็นบังจยการผลิตที่สำคัญที่สุดจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของขุนนาง ชาวนาไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินต้องไปทำงานบนผืนดินของขุนนางเจ้าของที่ดิน โดยจะถูกเกณฑ์ให้ทำงานด้วยการข่มขู่ต่างๆ และถูกแบ่งแยกในค้ำนศักดิ์ศรีให้ต่ำต้อย

— สังคมนุญนิยม นายทุนเป็นเจ้าของบังจยการผลิต คนงาน กรรมกรจะได้ส่วนแบ่งเล็กน้อยในรูปค่าจ้างเพื่อยังชีพต่อไป

“เศรษฐศาสตร์เพื่อมวลชน” จะเน้นถึงระบบทุนนิยม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการผลิตอยู่ที่การแสวงหาผลกำไร ทำให้แรงงานกลายเป็นสินค้า ถ้ามองให้ลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ของนายทุนกับกรรมกรในรูปของการซื้อขายแรงงานในรูปสินค้าแล้วจะเห็นว่า ปริมาณของมูลค่าซึ่งกรรมกรได้รับจากการขายแรงงานของตนให้นายทุน กับปริมาณของมูลค่าที่กรรมกรทำงานสร้างขึ้นมาได้ภายใต้นายทุน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วรายหลังจะมีมากกว่า ส่วนแตกต่างกันคือมูลค่าส่วนเกิน ในกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำผลิตสินค้าขึ้นมาก็ขายไม่ออกไม่ได้กำไร กรณีเช่นนั้นนายทุนจะไล่กรรมกรออกจากงานเมื่อใดก็ได้ แม้ว่าจะมีนายทุนที่มีความเมตตาครุ่นหาอยู่บ้างก็จะถูกนายทุนอื่นกำจัดออกไปจากวงการ

บังจยการผลิตต่างๆ อันได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักรหรือวัตถุดิบต่างๆ หรือนัยหนึ่งคือ ทุน ในหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า ทุนจะอยู่ในรูปเงินและรูปบังจย

การผลิต แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปใดจะมีปริมาณของมูลค่าและมูลค่า^๕จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินจากกรรมกรแล้ว พูดได้ว่าทุนคือ มูลค่าที่จะนำมาซึ่งมูลค่าส่วนเกิน ซึ่งวิธีการต่างๆ ของการขูดรีดส่วนเกินทำได้โดย :-

- วิธีอัตรามูลค่าส่วนเกิน นายทุนจะพยายามที่จะให้ ได้มูลค่าส่วนเกินมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ (rate of Surplus value) เช่น กรรมกรทำงานให้นายทุนวันละ 8 ชั่วโมง สร้างมูลค่าได้ 40 บาท ส่วนหนึ่งจะเป็นเงินค่าตอบแทนในการซื้อแรงงานซึ่งจ่ายให้แก่กรรมกร เช่น 25 บาท ส่วนที่เหลือ 15 บาท จะเป็นมูลค่าส่วนเกิน

- การยืดเวลาวันทำงาน

- การเพิ่มความรุนแรงในการใช้แรงงาน นายทุนอาจไม่สามารถยืดเวลาทำงานของกรรมกรตามใจชอบเพราะกฎหมายบังคับไว้ จึงหันไปเพิ่มปริมาณเครื่องจักรให้กรรมกรแต่ละคนควบคุมเพิ่มขึ้น การเพิ่มปริมาณงานมาตรฐานต่อช.ม. การลดจำนวนคนงานที่จะทำ การไม่ยอมให้ว่างงานหรือควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิดคิดว่าภายใต้ระบบทุนนิยม นายทุนจะใช้เครื่องจักรก็ต่อเมื่อมูลค่าของเครื่องจักรนั้นน้อยกว่าค่าจ้างซึ่งประหยัดได้จากการใช้เครื่องจักรเท่านั้น

ในค่าน่าจ้างจะปรากฏในรูปค่าจ้างที่เป็นตัวเงิน (nominal wage) กับค่าจ้างที่แท้จริง (real wage) ซึ่งค่าจ้างอาจคิดตามเวลาทำงานหรือคิดตามจำนวนชิ้นงาน ในการต่อสู้เรื่องค่าจ้างคนงานกรรมกรจำต้องอาศัยการรวมกันอย่างเหนียวแน่นกับการต่อสู้ ยื่นหยัดไปสู่ฐานะที่กระตือรือร้นในระบบความสัมพันธ์ของอุปสงค์อุปทานแรงงาน

ในขณะที่มีการสะสมทุน ความมั่งคั่งก็จะสะสมขึ้นเรื่อยๆ ในเมื่อนายทุนเป็นสัดส่วนกันกับความยากจนที่สะสมมากขึ้นเรื่อยๆ ในมือของคนงาน กรรมกร ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของการสะสมแบบทุนนิยม หนังสือเล่มนี้กล่าวว่าหลักของ

ระบบทุนนิยมจะขัดแย้งกับการปฏิวัติสังคมนิยม ในเมื่อมีการสะสมทุนเพิ่มมากขึ้น ขนาดการผลิตขยายขนาดเดียวกับที่กรรมสิทธิ์ได้ผลผลิตก็วยังตกไปสู่มือของนายทุนใหญ่ จะเกิดการต่อสู้ระหว่างกรรมกรกับนายทุน วิธีแก้ไขคือ ให้เปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตจากมือของชนชั้นนายทุนมาเป็นของสังคม การแก้ไขความขัดแย้งนี้เรียกว่า การปฏิวัติสังคมนิยม (Socialist revolution) ในภาคท้ายของเล่ม กล่าวว่่า ทุนนิยมกำลังก้าวเข้าใกล้หายนะทุกขณะ ในขณะที่เดียวกันจักรวรรดินิยม (imperialism) อันมีกำเนิดมาจากประเทศนายทุนชั้นนำตะวันตกได้เปลี่ยนจากทุนนิยมแข่งขันเสรีเป็นการแข่งขันระหว่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจทางเศรษฐกิจแล้ว ยังก่อให้เกิดอิทธิพลทางการเมืองอีกด้วย ดังเช่น การแสวงหาผลประโยชน์จากอาณานิคม หนังสือเล่มนี้สรุปไว้ว่าชนชั้นแรงงานและกรรมกรเป็นกำลังการผลิตขั้นพื้นฐานในสังคมและควรรวมกันต่อสู้เพื่อเปลี่ยนจากระบบนายทุนนิยมไปสู่ระบบสังคมนิยมเพื่อสังคมที่ดีกว่า

ลัดดา ยินดีมาก